

بررسی اهمیت و نقش اکوتوریسم و گردشگری در استان گیلان

فاطمه دیده بان^۱، فرزاد ستوهیان^۲

^۱دانشجوی گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی (دانشگاه گیلان) fatemeh.didehban7@gmail.com

^۲دانشیار گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی (دانشگاه گیلان)

چکیده:

اکوتوریسم و گردشگری نقش و اهمیت بسیار بالایی در جهان دارد و دارای پیامدهای محیط زیست فراوانی میباشد که این پیامدها به صورت مثبت و منفی میتوانند روی محیط زیست اثر گذار باشد. در همین راستا برنامه ریزان باید راهی پیدا کنند که اثرات مثبت را به حداکثر و اثرات منفی را به حداقل برسانند. گردشگری از دیدگاه های مختلف همچون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد توجه قرار گرفته و هر کدام از این ابعاد می تواند باعث جذب توریسم و توسعه آن منطقه شود. برای اینکه به توسعه پایدار در یک منطقه برسیم به عوامل مختلفی نیاز داریم تا گردشگران به آن منطقه جذب شوند از این رو میتوان به زیرساخت ها و خدمات در مقصد های گردشگری، جاذبه های فرهنگی، بازارهای محلی و سواحلی که مورد جذب فراوان گردشگران است اشاره کرد. از آنجایی که سواحل دارای جذب گردشگری زیادی تری نسبت به جاذبه های دیگر بوده و این امر باعث شده که بیش از حد از این مناطق استفاده شده و باعث وارد آمدن آسیب به اکوتوریسم این مناطق بشود، لذا جهت جلوگیری از این بحران میتوان با مدیریت هدفمند و برنامه راهبردی مناسب برای مناطق غیرساحلی، گردشگران را به این مناطق جذب کرد تا از انبوه گردشگر به بخش ساحلی و آسیب به آن جلوگیری کرد. برای اینکه یک اکوتوریسم پایدار داشته باشیم باید شش اصل را رعایت کنیم: -التزام به انجام فعالیت هایی که کمترین پیامد محیط زیست را داشته باشد-زمینه سازی برای افزایش آگاهی درک طبیعت -مشارکت جوامع محلی در فرایند تصمیم گیری مربوط به تعیین نوع و میزان فعالیت های گردشگری-ایجاد منافع مستقیم و درآمدی - آموزش جوامع محلی نسبت به ارزش های طبیعی آنها-و مشارکت در حفظ مدیریت مناطق. استان گیلان دارای جاذبه های طبیعی فراوان و همچنین دارای تنوع زیستی فوق العاده ای میباشد. این استان دارای هویت قومی و قابلیت های فرهنگی و تاریخی مشخص است.

واژه های کلیدی :

گردشگری، اکوتوریسم، محیط زیست.

مقدمه :

[۱۱] اکوتوریسم یک صنعت است و مهم ترین عاملی که باعث توسعه این صنعت و همین طور توسعه ی گردشگری شده چشم انداز های جالب جغرافیایی است که از بی نظیر ترین و جذاب ترین واحد های ژئومورفولوژی محسوب می شوند و از اصلی ترین محور این صنعت می توان به منابع طبیعی اشاره کرد [۱۱]. [۱] اکوتوریسم شامل توریسم بوده که به طبیعت به طور مستقیم و غیر مستقیم مربوط می شود ، و انگیزه اصلی آن بازدید و استفاده از جاذبه های طبیعی بومی است که در آن خسارتی متوجه طبیعت نشود [۱]. [۲] یکی از دلایل انگیزشی که جهانگردان را به دیدار از جاذبه های طبیعی تشویق می کند حس کنجکاوی توریست های کاوشگر در مطالعه و شناخت گونه های جانوری و گیاهی کم یاب و ذخایر طبیعی است که باعث افزایش قدردانی عمیق تر آنها از طبیعت شود ، در نهایت باعث حس حفاظت از محیط های طبیعی را در آنها تقویت می کند (سازمان حفاظت از محیط زیست ۱۳۷۷) [۲]. [۱] اکوتوریسم ها گروه هایی هستند که هدفشان بهره گیری از زیبای های طبیعی مثل دریا ، کوه ، جلگه ، جنگل ، آبشارها ، دره ها ، صحرا ها ، حوضه های رودخانه ایی کوهپایه ها ، چشمه ها و غیره میباشد [۱]. [۴] امروزه فعالیت های اکوتوریسمی یا گردشگری یکی از مهم ترین فعالیت ها در جهان محسوب می شود که در ردیف پر درآمد ترین و همینطور کم هزینه ترین صنعت های دنیاست. در دنیای امروزی صنعت گردشگری یک از مهم ترین فعالیت های اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی تبدیل شده زیرا که می تواند برخلاف منابع تولیدی دیگری بدون آلوده سازی محیط زیست انسانی زمینه ساز دوستی و تفاهم بین ملت ها باشد. یکی از مهم ترین ابعاد که در توسعه پایدار گردشگری تاثیر می گذارد بعد اقتصادی آنها است . گردشگری باعث شد که نرخ بیکاری در شهرها و کشورهای های توریستی کمتر از سایر کشور ها باشد. برای اینکه یک اکوتوریسم سازگار و رضایت بخش در یک سایت طبیعت گردی داشته باشیم علاوه بر داشتن منابع طبیعی خوب نیازمند همکاری بخش جامعه ی محلی است ، زیرا که اکوتوریسم با توسعه ی جوامع محلی در ارتباط میباشد [۴] . برای توسعه ی اکوتوریسم در محیط زیست، بیش از برنامه ریزی برای استفاده از آن باید به ارزیابی توان اکولوژیکی آن در چارچوب یک برنامه ریزی منطقه ای پرداخت . استان گیلان دارای جاذبه های گردشگری فراوانی میباشد که باید این جاذبه های زیبای طبیعی ، فرهنگی در صورت برنامه ریزی درست و سرمایه گذاری هدفمند در صنعت گردشگری در سطح ملی و منطقه ای نقش حائز اهمیتی را بر عهده گیرند و باعث توسعه صنعت گردشگری شوند. [۶] هدف اصلی اکوتوریسم حفاظت از منابع ، و هدف گردشگری ارتقا جامعه محلی که می تواند اقتصاد محلی را در چارچوب استفاده مناسب از منابع محلی ارتقا دهد . پایداری موضوع مهم دیگریست که باید بهش توجه کرد ، زیرا که منابعی که ما در این نسل استفاده می کنیم باید به صورت منصفانه باشد تا به نسل آینده نیز برسد و بدون برنامه ریزی دقیق و توجه به قابلیت های بوم شناختی ، محلی ، فرهنگی و اجتماعی مشکلاتی را برای هر منطقه در پی خواهد داشت. در صنعت گردشگری همه عناصر به یکدیگر پیوند خورده اند ، به گونه ای که جاذبه های گردشگری به تنهایی موجبات سفر و گسترش این صنعت را فراهم نمی کند ، بلکه امکانات و شرایطی برای اقامت گردشگران وجود دارد ، که این امکانات را زیر ساخت های گردشگری می گویند [۶]. [۱۲] گیلان از جمله استان های مهم ایران در شمال کشور است، که موقعیت و اهمیت ویژه ای در ارتباط با فعالیتهای گردشگری داشته و از این رو به منزله یکی از مهم ترین مقاصد گردشگری کشور شناخته می شود ، که در هر فرصتی پذیرای سیل گردشگران است. یکی از راهکار های که برای توسعه صنعت گردشگری قابل اجرا میباشد راه حل های نوین تبلیغات و بازاریابی در گردشگری است . این امر به ویژه در راستای معرفی و تبلیغات جاذبه ها و قابلیت های فرهنگی با توجه به ماهیت پویای آن اهمیت ویژه ای دارد. در این میان استان گیلان، با دارا بودن بناها و محوطه های باستانی ارزشمند و گران بها و سابقه کهن تاریخی و

فرهنگ دیرینه ای که دارد، شناخت و شناساندن فرهنگ، آئین و تاریخ آن برای آحاد مردم به ویژه گردشگران از جذابیتی خاص برخوردار می باشد. اما به دلیل ضعف بازاریابی و تبلیغات نتوانسته است از این قابلیت ها بهره مند شود. از این رو ضروری است از قابلیت های خود در توسعه گردشگری استفاده کند تا بتواند این ضعف را از بین ببرد. یکی از مهمترین عواملی که به توسعه گردشگری کمک می کند، فرهنگ هر کشور می باشد. فرهنگ غنی ایران، از جمله سرمایه های ارزشمندی است که در صورت شناخت و معرفی جنبه های مختلف آن، می تواند یکی از مؤثرترین عوامل گسترش گردشگری بدل شود. [۱۲]

۱. تاریخچه اکوتوریسم و گردشگری در ایران (استان گیلان):

[۱] کشور ایران به طور اشکار از دهه ۱۳۳۰ درباره ی گردشگری قدم های آرامی را برداشته است. برای اینکه صنعت گردشگری در ایران گسترش یابد، باید دارای ویژگی های خدادادی باشد که این ویژگی ها را عامل برتری FACTORLE-ENDOWMEENT می داند. این ویژگی ها در صنعت گردشگری کشور نقش خیلی کلیدی دارند، می توان آنها را به ۳ دسته تقسیم کرد: - ویژگی های طبیعی، - تاریخی و هنری و فرهنگی، - انسانی نام برد. خوشبختانه کشور ایران دارای هر سه ویژگی می باشد. در سال ۱۹۷۰ مقاله ای در رابطه با توریسم و ملاحظات محیطی منتشر شد، که اولین منبعی بود که در آن زمان راجع اکوتوریسم صحبت کرد، در آن زمان توسط یک آمریکایی اکولوژیست پیشنهاد شد که توریسم می تواند سه نقش را در طبیعت شامل شود: نقش همزیست، نقش تضاد، نقش هماهنگ داشته باشد [1]. [۳] استان گیلان به دلیل دارا بودن سابقه های تاریخی، میراث فرهنگی و منابع طبیعی فراوان، دارای قابلیت های گردشگری بالایی می باشد و همچنین بخاطر موقعیت مناسبی که در جهت جذب گردشگران به دلیل نزدیکی به دریای خزر و همجواری با جنگل های انبوه، دارا بودن آب و هوای معتدل، و همچنین دارا بودن جاذبه های فرهنگی، تاریخی، مذهبی و صنایع دستی و بازارها و شخصیت های برجسته ی ملی و..... همه اینها باعث شده است که شهرستان رشت دارای قدرت بالای در جذب و جلب نظر گردشگران چه خارجی و چه داخلی باشد، که این توانمندی بالا باعث شده زمینه توسعه در سطح منطقه ای و بعد در سطح ملی افزایش پیدا کند. [۳]

۲. تعاریف اکوتوریسم و گردشگری:

۲.۱. تعریف اکوتوریسم:

[۱] مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۱ به نقل از سازمان جهانگردی توریست و گردشگری (WTO) را این چنین تعریف کرد: شخصی که به کشور یا شهری غیر از محیط زیست خود برای مدتی که کمتر از ۲۴ ساعت و بیشتر از یک سال نباشد سفر کند، و قصد او از سفر تفریح، استراحت، ورزش، دیدار اقوام و دوستان، ماموریت، شرکت در سمینار کنفرانس اجلاس یا معالجه، تحقیق یا فعالیت مذهبی باشد [۱]. [۲] اکوتوریسم لذت بردن از جاذبه های توریست پذیر مثل مناظر زیبای طبیعت این نوع از جهانگردی به حساب می آید، ولی باید این را نیز در نظر بگیریم که نقش آن در حفاظت محیط زیست اهمیت ویژه ای دارد چرا که حفاظت از آن برای دستیابی به توسعه پایدار امری ضروری است [۲]. [۱] سازمان جهانی جهانگردی هم توسعه پایدار را فعالیتی می داند که نه تنها منابع طبیعی و فرهنگی را حفظ می کند بلکه ظرفیت را نیز برای ایجاد درآمد و اشتغال به طور مستمر افزایش می دهد [۱]. [۲] برای اینکه توسعه پایدار و وضعیت جهانگردی محیط زیست در استان گیلان در دراز مدت بهبود یابد نیاز است که این امر را فراموش نکنیم که استان گیلان دارای جاذبه های طبیعی فراوان و همچنین دارای تنوع زیستی فوق العاده ای می باشد و هیچ ارگانی در کشور به تنهایی نمی تواند به حفاظت از تمامی سیمای سرزمین بپردازد، و چون محیط زیست هسته مرکزی صنعت جهانگردی را شامل می شود، باید فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و بهینه سازی صنعت توریسم را گسترش دهیم و برای توسعه همه جانبه آن در آینده باید بر محور ترویج فرهنگ، حفظ محیط زیست، توجه به جامعه محلی و مشارکت های مردمی استوار باشد. اکوتوریسم اختصار واژه Ecological Tourism است [۲]. [۲] کار و فراغت همیشه با هم ارتباط دارند و عملکردشان با یکدیگر مرتبط می باشد و همین امر باعث می شود که انسان برای رفع خستگی، تفریح، استراحت

، کسب آرامش فکری و روحی و برای تجدید قوا برای کار دوباره به طبیعت برود. و این امر باعث شده که تعداد بازدید کننده گان از جاذبه های طبیعی ، پارکهای ملی و سایر نواحی افزایش یابد. [۱] امروز توسعه اکوتوریسم پایدار در گرو استفاده بهینه از امکانات موجود و حفظ محیط زیست است چرا که برای جلوگیری و کاهش اثرات منفی در هنگام استفاده از فعالیت های اکوتوریستی در محیط زیست لازم است که برنامه ریزان و طراحان تالیسات توریستی و دست اندرکاران به هنگام تهیه طرح های جامع و تفصیلی، از یک طرف نیاز های کلیدی اکوتوریست ها را پیش بینی کنند و به اثرات منفی و مثبت که به طور مستقیم و غیر مستقیم بر روی محیط زیست وجود دارد فکر کنند . اگر به این خطرات بی توجهی شود میتواند بر روی اجتماعات حیات وحش و گونه های گیاهی و دیگر عوارض اثر جبران ناپذیری بگذارد و تغییرات اکولوژیکی کلانی در محیط زیست ایجاد کند. [۱].

گردشگری:

تعریف

۲،۲

گردشگری عبارتند از گذران مدتی از اوقات فراغت خویش در مکانی غیر از محل سکونت. [۴] گردشگری از دیدگاه های مختلفی مورد توجه قرار گرفته است که یکی از این بخش ها اقتصاد میباشد [۴]، گردشگری از بخش های مهم در فعالیت های اقتصادی به شمار می رود. بین گردشگری و اقتصاد رابطه بسیار نزدیک و جدا نشدنی وجود دارد. از طرفی صنعت گردشگری دارای تاثیرات مختلفی در اقتصاد ، فرهنگ و محیط است. گردشگری دارای بخش های مختلفی میباشد که یکی از این بخش ها را می توان به فعالیت های خدماتی اشاره کرد که نسب به بخش های دیگر نیاز خیلی بیشتری به نیروی انسانی دارد. همان طور که ذکر شد گردشگری می تواند باعث ایجاد اشتغال شود ولی این امر به صورت مستقیم و غیر مستقیم میباشد که هر کدام از آنها را توضیح می دهیم: ۱- اشتغال مستقیم: شغل های که مستقیم و بدون واسطه با گردشگری در تماس هستند مانند: کارکنان مهمان پذیر ها ، کارمندان مهمانسراها ها ، شرکت های هواپیمایی و غیره ... ۲- اشتغال غیر مستقیم: آنهای با شرکت های بزرگ که در این صنعت به طور مستقیم ایجاد شغل می کنند در ارتباط هستند مانند: شرکت های مواد غذایی که ملزومات مورد نیاز مهمان پذیر ها را تامین میکنند ، سازندگان ساختمان های مهمان خانه ها [۴].

3. ویژگی ها ، اهمیت و نقش اکوتوریسم:

[۱] در پژوهشی که توسط آقای (Merg1999) صورت گرفت ۵ نکته مهم برای اکوتوریسم در نظر گرفته شد ۱- مسافرت به مقصد طبیعت ۲- آگاهی از فضای محیط زیست ۳- حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی ۴- احترام به فرهنگ منطقه ۵- رعایت حقوق انسانی [۱]. [۲] اکوتوریسم از جاذبه های توریست پذیر گسترده ای تشکیل شده است از جمله: سیمایهای سرزمین و مناظر زیبای طبیعت مانند دریاچه ها ، سواحل دریاها، تالاب ها ، جزایر بیشه زارها و نقاط سرسبز و خرم، جنگل ها و پارکهای ملی ، گیاهان وحشی. و همچنین مناطق کوهستانی و ییلاقی که دارای پتانسیل های ورزشی و تفریحی هستند مانند کوهنوردی ، کاوشهای زمین شناسی، شنا ، قایقرانی ، پیاده روی در طبیعت ، ماهیگیری و همچنین دارای جاذبه های مؤثر در درمان مانند، چشمه های آب معدنی و چشمه های آب گرم و حتی مناطق بیابانی و کویری از کانون ها و جاذبه های توریست پذیر می باشند. [۲] . [۱] اگر هر کدام از این زیر مجموعه های اکوتوریسم را بخواهیم در مقاصدی تقسیم کنیم به این شکل در می آیند: ۱- دامنه نوردی: دیدار از مناطق حفاظت شده، دیدار از پناهگاههای حیات وحش و سیمایهای سرزمین طبیعی ۲- طبیعت درمانی: چشمه های آب گرم ، لجن درمانی ۳- مردم شناسی: دیدار از زندگی عشایر، روستا گردی ، آداب و رسوم ۴- ورزش های ساحلی و آبی: شنا، قایقرانی ، موج سواری ۵- ورزش های زمستانی: اسکی ، برف نوردی ، شکار و صید (اسماعیلی نیا ۱۳۸۲) [۱]. گردشگری دارای اثرات محیط زیستی مختلفی میباشد که هر کدام را توضیح میدهم.

۳.۱. اثرات محیط زیستی گردشگری :

[۱] ما گردشگری میکنیم تا بتوانیم از مناظر اطرافمان لذت ببریم و نهایت آرامش را از آنها بگیریم ولی این را نیز باید در نظر بگیریم که

وقتی در طبیعت گردشگری میکنیم چه اثراتی می‌توانیم بر روی محیط زیست گذاریم . میتوانیم پیامد های محیط زیستی فراوانی را به جای بگذاریم ، که این پیامد ها می‌تواند به صورت مستقیم و غیر مستقیم باشد . این اثرات به دو صورت می‌توانند باشند: ۱- اثرات مثبت گردشگری طبیعی ۲- اثرات منفی گردشگری طبیعی .

۱.۱.۳. اثرات مثبت گردشگری:

از جمله اثرات مثبت گردشگری را می‌توان به موارد زیر اشاره کرد :- پیشبرد فرهنگ زیست محیطی در گردشگران و نزدیکی فرهنگها به یکدیگر و همچنین یکی شدن جوامع انسانی - کسب ارز خارجی و افزایش درآمد ناخالص ملی و گسترش امکانات اقامتی پذیرائی و امکانات جنبی - ایجاد زمینه - اشتغال در زمینه های تولید و فروش کالا ، حمل و نقل ، خدمات و راهنمایی گردشگران

۱.۲.۳. اثرات منفی گردشگری:

فاکتور هایی در قالب آلودگی ، تخریب و یا تغییر سیستم در محیط زیست انسانی یا طبیعی پدیدار می‌شود و بر انسان ، حیوان ، گیاه ، زمین ، آب ، خاک ، هوا و ارتباط بین آنها و هم چنین به آثار طبیعی ، فرهنگی ، باستانی ، تاریخی و سایر منابع تاثیر می‌گذارد و نابودی اکوسیستمی را سبب خواهد شد . مانند - تخریب محیط طبیعی در اثر پیاده روی در بیشه زارها و مراتع آتش سوزی در جنگلها ، بوته کنی - پراکندگی زباله ها در سواحل آبی ، دریاچه ها ، رودخانه ها ، چشمه ها پارکها و فضاهای باز، هتلها و سایر تاسیسات گردشگری در سواحل آبی ، رودخانه ها بروز ساخت و سازهای بی رویه -افزایش آلودگی صوتی و آلودگی هوا در اثر تردد وسایل نقلیه و شلوغی مردم - افزایش حوادث جاده [۱]. [۲] برای جلوگیری و کاهش اثرات منفی فعالیت های اکوتوریستی در محیط زیست لازم است دست اندرکاران ، برنامه ریزان و طراحان تاسیسات توریستی به هنگام تهیه طرح های جامع و تفصیلی از یک طرف نیازهای اساسی اکوتوریست ها را پیش بینی نمایند و از سوی دیگر نسبت به اثرات مثبت و منفی که به طور مستقیم و غیرمستقیم اینگونه تاسیسات توریستی بر محیط زیست دارند بیندیشند . بی توجهی و سهل انگاری در این خصوص خطرات بسیار جدی برای اجتماعات حیات وحش و گونه های گیاهی و دیگر عوارض طبیعی دارد و ممکن است موجب تغییرات اکولوژیکی در محیط زیست گردد [۲].

۴. توسعه صنعت گردشگری و اکوتوریسم در استان گیلان :

[۱۰] برای توسعه اکوتوریسم در محیط زیست پیش از برنامه ریزی برای استفاده از آن باید به ارزیابی توان اکولوژیکی آن در چارچوب یک برنامه ریزی منطقه ای پرداخت زیرا جاذبه های ممتاز طبیعی ، فرهنگی در صورت برنامه ریزی عملی و سرمایه گذاری هدفمند می‌توانند در زمینه صنعت گردشگری در سطح ملی و منطقه ای نقش حائز اهمیتی را بر عهده گیرند [۱۰] [۵] صنعت گردشگری نقش اساسی در اقتصاد کشور داشته است و در طی دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته و نرخ رشد خیلی زیادی داشته و منبع درآمدی قابل ملاحظه ای برای بسیاری از کشور های در حال توسعه و توسعه یافته است. صنعت گردشگری اثرات بسیار زیادی بر روی وضعیت اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی جهان و همچنین در سطح استان داشته است . از نقش های مهم صنعت گردشگری در این زمینه را می‌توان اینگونه نام برد :- تغییر در ساختار های اجتماعی -تغییر در عملکرد های اجتماعی -حفاظت بیشتر از میراث فرهنگی -ایجاد فرصت های جدید اجتماعی برای اسکان -کاهش نابرابرهای اجتماعی . برای اینکه ما گردشگری را یک صنعت ببینم به عواملی بستگی دارد ، همه ی این عوامل به صورت پیوسته به هم ربط دارند و این پیوستگی به بخش های اقتصادی و اجتماعی هم پیوند خورده است و اهمیت ویژه ای دارند . مهم ترین این عوامل عبارتنداز: -منابع و امکانات -سرمایه گذاری و اشتغال زایی -تاسیسات و تجهیزات -مدیریت و بهره برداری -دانش فنی و نیروی انسانی ماهر -تبلیغات و مقررات بازار و رقابت میباشد . صنعت گردشگری دارای پیامد های منفی و مثبت زیادی میباشد برای اینکه بتوانیم پیامد های مثبت را به حداکثر برسانیم و پیامد های منفی را به حداقل برسانیم به یک برنامه ریزی موفق و راهکاری های مناسب

نیاز داریم . برای اینکه گردشگری موفق باشد باید یک برنامه ریزی درست برای شناسایی بازار داشته باشیم ، که مهم ترین مسئله برای گسترش یک گردشگری موفق میباشد . هر منطقه کدام بخش از بازار را جذب کرده یا مایل به جذب کدام قسمت است مهم است ، چرا که گردشگران براساس نیاز هایشان در طبقه بندی های متفاوتی قرار می گیرند . باید توجه داشته باشیم که استان گیلان یکی از نواحی بسیار زیبا و سرسبز ترین استان در سطح کشور محسوب می شود که برای شناخت بهتر استان گیلان به مواردی همچون شناسایی موقعیت جغرافیایی استان ، همچنین توجه به شیوه های مدیریتی و ارتقای تاثیر گذاری آنها در توسعه صنعت گردشگری و نیز میزان تاثیر گذاری این عوامل در جذب گردشگری باید توجه کرد زیرا همه ی این عوامل باعث توسعه صنعت گردشگری در سطح استان میشود [۵].

۵. زیر ساخت های گردشگری در استان گیلان :

[۶] مهم ترین عواملی که در سیستم گردشگری حائز اهمیت میباشد وجود جاذبه ها و زیر ساخت ها و خدمات در مقصد های است که گردشگران در آنجا توقف می کنند ، زیرا گردشگران انتظار دارند که نیاز ها و خواسته های آنها در آنجا برآورده شود . البته باید این را نیز در نظر بگیریم که همان قدر که این زیر ساخت ها اهمیت دارند عوامل دیگری همچون نحوه مکان یابی و توزیع زیر ساخت ها حائز اهمیت است ، و عوامل نیازمند مطالعه و بررسی میباشد . پس باید به بررسی وضعیت توزیع فضایی زیر ساخت های گردشگری استان گیلان بپردازیم تا بتوانیم همه این عوامل را بررسی کنیم در اینجا ما نتایج حاصل از تحقیقی که انجام شده را نوشته ایم ، روشی که میتوان استفاده کرد . توصیفی - تحلیلی است چرا که برای تحلیل یافته ها از روش میانگین نزدیک ترین همسایه ، تحلیل خوشه ای فضای چند فاصله ای ، میانگین مرکزی و بیضی انحراف معیار استفاده کرد . نتایج حاصل از این روش ها به این شکل میباشد که : براساس میانگین نزدیک ترین همسایه الگوی پراکنش رستوان ها ، مجتمع های گردشگری ، هتل آپارتمان ، مهمان پذیر ها ، هتل ها ، اقامتگاه های بومگردی ، و کل زیر ساخت های گردشگری استان گیلان به صورت خوشه ای میباشد . براساس تحلیل خوشه ای فضای چند فاصله ای پراکنش ، زیر ساخت های گردشگری استان گیلان در مجموع دارای پراکنش خوشه ای است . [۶]. با شناخت زیر ساخت ها و رتبه بندی آنها در سطح نواحی می توان مدیریت بهتری بر گردشگران داشت . هماهنگی بین ظرفیت فضاهای گردشگری و تعداد گردشگران در زیر ساخت ها بسیاری ضروری و حائز اهمیت میباشد . عاملی که نباید فراموش کنیم این است که نحوه توزیع زیر ساخت های گردشگری در کنار اساس توسعه گردشگری و استفاده از منابع مقصد بسیار مهم هستند . برای مشخص کردن وضعیت توسعه گردشگری در تحلیل فضای و سطح بندی مناطق گردشگری باید به معیار های توجه کنیم که این معیار ها مشخص کننده وضعیت توزیع جاذبه ها ، تسهیلات و خدمات و زیر ساخت های گردشگری میباشد . یکی از معتبر ترین شیوه های مطالعه مکانی در جغرافیا تحلیل فضای میباشد ، اگر بخواهیم تحلیل فضای را تعریف کنیم این گونه میباشد که : در تحلیل فضای نگاه به محیط و عوامل محیطی همواره نگاهی جست و جو گر ارزیاب و انتقادی میباشد و همچنین این تحلیل مطالعه ای کاربردی است ، این شیوه از مطالعات مکانی فقط با نگاه همه سونگر و نظام مند به محیط به نتیجه می رسد . برای اینکه منابع و جاذبه های گردشگری دچار تخریب نشود و گردشگری رو به کاهش نرود نیاز است که تمامی فعالیت های گردشگری که نیازمند تسهیلات و تجهیزاتی شوند و به سطح معینی از نیاز هایشان برسند تا هیچ یک از این اتفاق ها نیوفتد . البته وجود زیر ساخت ها نیز به سطح توسعه مقصد های گردشگری وابسته است . زیر ساخت های گردشگری در برگیرنده خدمات و تسهیلاتی است که رفاه گردشگران را فراهم می کند و دسترسی مناسب به این عناصر ، در جذب گردشگر و افزایش ماندگاری آنها در مقصد تاثیر بسزایی دارد . در یک دسته بندی زیر ساخت ها به دو گروه تقسیم میشوند : ۱- زیر ساخت های نرم : مدیریت بخش های گوناگون ، اطلاع رسانی ، امنیت ، فرهنگ سازی ، آموزش ، بهداشت و گردشگری الکترونیک ۲- زیر ساخت های سخت : سرمایه گذاری ، تجهیزات فرهنگی و فراغتی و ورزشی ، راه ها و حمل و نقل . این زیر ساخت ها روند تعداد گردشگران را افزایش می دهند ، رضایتمندی آنها را نیز بالا می برند و همچنین باعث توسعه گردشگری می شوند . زیرساخت ها همانطور که باعث افزایش تقاضای گردشگری هستند بلکه با استفاده جامعه محلی از این خدمات ، سبب افزایش کیفیت زندگی و حمایت آنها در گردشگری میشود . در صنعت گردشگری

همانطور که گفتیم نیازمند افرادی می باشد که آنها را مدیریت کنند ، گردشگری در بسیاری از سازمان ها مشغول خدمات رسانی به گردشگران هستند صورت می گیرند . البته این سازمان ها براساس مالکیت که دارند می توانند به ۳ گروه تقسیم شوند : دولتی ، نیمه دولتی ، خصوصی . خدماتی که این سازمان ها ارائه می دهند می تواند به صورت مسافرتی ، گردشگری در یک هتل مجلل تا یک گردشگری کوچک باشد. عاملی که در این بخش ها حائز اهمیت می باشد کیفیت خدمات مربوط به گردشگری است که در روند پاسخ گویی و اثر بخشی خدمات مورد استفاده قرار می گیرند. البته این نحوه تمرکز فضای بسیار به طبیعت استان گیلان وابسته است ، زیرا اغلب این زیر ساخت ها در تپ ساحلی و جلگه ای استقرار یافته اند ، که مقصد گردشگران انبوه استان نیز است . این تمرکز زیر ساخت ها که در تپ ساحلی و جلگه ای قرار گرفته شده است باعث می شود که محیط پیش از ظرفیت خودش تحمل گردشگر را داشته باشد و این امر باعث تخریب محیط زیستی می شود که می توانیم این موارد تخریب را در نقاط مختلف استان مشاهده کنیم . برای جلوگیری از این نوع بحران ها که برای محیط زیست ایجاد می شود ما می توانیم از بازار یابی و تبلیغ بیشتر و سرمایه گذاری برای مناطق غیر ساحلی انجام دهیم تا حجم گردشگری در مناطق ساحلی کمتر شود ، این کارها باعث می شود که پراکندگی زیر ساخت های گردشگری استان گیلان را بیشتر کنیم و شاهد آن باشیم . اغلب زیرساخت های گردشگری استان گیلان در کنار راه های اصلی ساخته شده است این مسئله تمرکز خاصی به انان بخشیده است ، دلیلی که باعث این کار شده این است که راه های استان گیلان به دلیل شرایط توپوگرافیکی در قسمت شمالی یعنی جلگه های مرکز بالایی دارند و از طرفی بسیاری در شهر ها و روستاها که از مقصد های اصلی گردشگری نیز هستند در کنار این راه ها وجود دارند . البته دلیلی دیگری که برای تمرکز وجود دارد نزدیکی بسیار از زیر ساختها با جاذبه های گردشگری می باشد ، و این امر باعث شده است که زیر ساخت ها در کنار راه های اصلی ساخته شوند

6. راهبرد های توسعه گردشگری ساحلی استان گیلان :

[۷] سواحل استان گیلان بزرگ ترین کانون های گردشگری ساحلی می باشد که دارای جاذبه های طبیعی ، سواحل ماسه ای و مناظر زیبا است . البته باید این را نیز ذکر کرد با وجود اینکه خیلی سال هست که مقاصد گردشگری در ساحل های استان گیلان ایجاد شده است ولی هنوز به درستی نتوانسته اند به سطح قابل قبولی از توسعه گردشگری ساحلی برسند . برای اینکه بتواند در توسعه گردشگری ساحلی به موفقیت برسد باید دارای برنامه ریزی راهبردی باشد . همان طور که قبلا ذکر کرده بودیم اقتصاد و گردشگری با هم در ارتباط هستند پس می شود این گونه گفت که فعالیت های گردشگری ۵ درصد از فعالیت های اقتصادی رادر دنیا را شامل می شوند . با اینکه گردشگری به صورت بین المللی و داخلی و رو به رشد است ولی بیشتر آن در بخش سواحل تمرکز کرده است . گردشگری ساحلی از جاذبه های فراوانی برخوردار است که این جاذبه ها می تواند باعث جذب گردشگر از نقاط دور و نزدیک شود که این قابلیت ها را می توان به عنوان مثال نام برد : تلفیقی زیبا از دریا و ساحل ، محیطی آرام بخش و ... بزرگ ترین کانون های گردشگری ساحلی در چارچوب کرانه های ساحلی استان گیلان را می توان به جاذبه های متعدد طبیعی و همچنین سواحل شنی ، و مناظر زیبا اشاره کرد . این سواحل به خاطر برخورداری از عوامل مساعد طبیعی و آب وهوایی ویژه در تابستان ، از جمله درجه حرارت آب دریا ، رطوبت نسبی ، پوشش جنگلی و چشم اندازهای زیبای طبیعی و همچنین سهولت دسترسی به تهران و سایر نواحی پر جمعیت ایران شرایط برخورداری از امکانات رفاهی و خدماتی و تاسیسات تفریحی ، یکی از مساعدترین مناطق ایران برای توسعه گردشگری است . برای اینکه بتوانیم در توسعه گردشگری ساحلی موفق شویم باید برنامه ریزی درستی انجام دهیم . می توانیم از تجربیات بسیاری از مناطق گردشگری دنیا استفاده کنیم تا بتوانیم توسعه گردشگری را افزایش دهیم و راه حلی برای مشکلات و مسائل پیدا کنیم تا آنها را به حداقل برسانیم و مزایای اقتصادی و اجتماعی را به حداکثر برسانیم . اگر بدون برنامه ریزی برای توسعه پیش برویم باعث مشکلات اجتماعی و محیطی در مکان های گردشگری می شویم [۷].

[۷] برنامه ریزی راهبردی به دنبال تناسب مطلوب بین سیستم و محیط آن است . از این رو بلندمدت ، رویایی ، هدف گرا ، عملگرا ، پویا ، انعطاف پذیر و سازگار است و تضمین می کند که تدوین و اجرای برنامه ریزی راهبردی از هم جدا نیستند ، بلکه از طریق نظارت فرایندی

، پایش محیط زیستی ، ارزیابی و اصلاح پیوند نزدیکی با هم دارند . رویکرد راهبردی برای برنامه گردشگری به هماهنگی نزدیک با ساختار قانونی و سیاسی محلی و منطقه ای ، مشارکت و حمایت جامعه ، نقشی جدید برای برنامه ریزان به عنوان آموزش دهندگان و ارائه دهندگان تخصص های فنی ، طراحان و همچنین کسانی که سهمی در نتیجه برنامه دارند ، ساختار سازمانی ابتکاری و فراگیر برای برنامه ریزی مشترک ، آموزش و آگاهی جامعه ، بکارگیری اصول توسعه پایدار گردشگری برای اطمینان از پایداری بلندمدت اکولوژیکی ، اقتصاد محلی و ارزش های اجتماعی - فرهنگی جامعه میزبان ، توزیع عادلانه منافع در میان ذی نفعان نیاز دارد (UNESCAP,1999). همان طور که گفته شد توسعه گردشگری ساحلی نیازمند برنامه ریزی مناسب میباشد که برای این کار لازم است که براساس مدل SWOT این کار انجام شود :و براساس نتایجی که از این مدل به بدست آمده است این گونه میباشد که :با توجه به عوامل داخلی و خارجی تأثیر گذار در روند توسعه گردشگری ساحلی .باید توجه به اولویت بندی راهبردهای توسعه گردشگری ساحلی روستایی استان گیلان نیز شود :که ۵ مورد دربره ی توسعه راهبرد ها است :راهبرد اول :تشویق و حمایت از سرمایه گزاران بخش خصوصی برای ایجاد و توسعه امکانات مناسب در مقاصد گردشگری ساحلی. راهبرد دوم :تشویق و حمایت از ایجاد سازمان های مردم نهاد در جهت آموزش و ارتقا فرهنگ محیط زیست در راستای حفظ محیط زیست روستا و ساحل. راهبرد سوم :تخصیص تسهیلات مالی و تسهیل فرآیند اخذ مجوز جهت ایجاد مشاغل مرتبط با گردشگری ساحلی توسط جوامع محلی . راهبرد چهارم :واگذاری امور گردشگری ساحلی طرح های سالم سازی (به سازمان تخصصی)سازمان گردشگری در جهت برنامه ریزی مدیریت و بازاریابی کارآمد و اثر بخشی . راهبر پنجم :برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزشی در جهت ایجاد تخصص و توانمندی در منابع انسانی سازمان ها . اگر این ۵ مورد را بخواهیم اولویت بندی کنیم :براساس اولویت بندی : ۱- راهبرد چهارم ۲ -راهبرد پنجم ۳ -راهبرد سوم ۴ -راهبرد اول ۵ -راهبرد دوم . از آنجایی که استان گیلان با مسائل محیط زیستی به دلیل حضور پیش از حد گردشگر مراجع میباشد این امر منجر به تخریب و آلودگی محیط زیست شده که نیازمند اقداماتی در جهت کاستن از آسیب به محیط زیست است .برنامه راهبردی که می توان از آن استفاده کرد ایجاد ظرفیت های در جوامع و بسیج شهروندان از طریق سازمان های مردم نهاد محیط زیستی است . باید تعداد سازمان های مردم نهاد در این زمینه در استان افزایش یابد .تشکیل و فعالیت این نهاد های مردمی در جامعه نیاز به تسهیلات دارد . در این زمینه دولت ها نقش مهمی بر عهده دارند ، تا از طریق فراهم کردن بستر های قانونی برای شکل گیری و فعالیت این نهاد ها ، زمینه پیوستن دوستداران محیط زیست و مشارکت آنان با این نهادها را فراهم آورد تا در مقاصد گردشگری ساحلی به پاکسازی محیط زیست از زباله و همچنین به فرهنگ سازی در زمینه محیط زیست بین روستائیان و گردشگران اقدام کنند[۷].

7. بازار های محلی در استان گیلان:

نوع دیگری که باعث توسعه صنعت گردشگری در استان گیلان میشود بازار های محلی میباشد .اگر بخواهیم تعریفی درباره ی بازار های محلی ارائه دهیم میتوان این گونه گفت که [۸] :بازار های محلی میتواند مکانی برای جهت آرایه و تبادل پول ، دانش و نوآوری باشند همچنین می توانند برای تبادل کالا و اطلاعات و ایده ها نیز راه اندازی شوند .اگر بخواهیم نمونه ای از این قبیل مکان ها را بگویم می توانیم به بازارهای دوره ای محلی همچون شنبه بازارها ها ، یکشنبه بازارها اشاره کنیم .این بازار ها علاوه بر ارائه کالاهای های تولیدی مردم روستایی می توانند باعث گسترش رابطه بین شهر و روستا شوند و این امر سبب میشود که بازار های دوره ای محلی در ابعاد مختلف همچون اجتماعی ، اقتصادی ، مردم شناسی و فرهنگی به نحوه ی بر روستاها و روستاییان تاثیر بگذارد . این تاثیرات می تواند عامل ایجاد تاثیرات متقابل اجتماعی - فرهنگی ، و می تواند موجب اثرات مثبت اقتصادی در بین دو جامعه شود .برای اینکه گردشگری محلی توسعه یابد بازار های دوره ای محلی می توانند به مکان های گردشگری بومی و غیر بومی محسوب شوند . استان گیلان با توجه به پتانسیل های بالای گردشگری که دارد می تواند از موقعیت بازارهای دوره ای محلی برای توسعه گردشگری استفاده کند .در طول تاریخ در جوامع کم جمعیت و در حال پیشرفت بازار های محلی وجود داشتند که مردم در آنجا داد و ستد میکردن و همین باعث کسب و کار آنها در آن دوران بود .این

بازاره های روستای و شهری در فواصل معینی از محل زندگی مردم ایجاد می شد تا آنها بتوانند اجناس خود را بین این دو بازار معامله کنند ، به این صورت که روستاییان دست رنج کشت و کار و صنایع دستی خود را که مازاد بر احتیاجشان بود به بازار های شهری می بردند و بین مردم شهر نشین میفروختن و اجناس بازار های شهری را مانند پوشاک و چیز های دیگر که مورد نیاز روستاییان بود از بازار های شهری میخریدند و نیاز های زندگی خود را برآورده میکردن. به مرور زمان این مراکز داد و سند فصلی ، جای خود را به مراکز کوچکی از اجتماعات انسانی ثابت می دهند که به نام روستا - شهر بازاری نامیده می شوند . این بازار های هفتگی و فصلی ، بیشتر در محل تلاقی دو ناحیه که از لحاظ جنس خاک متفاوت هستند به وجود می آیند . مهم ترین نقش های بازار های محلی میتوان به : - ایجاد کانون های اولیه شهری - بنیان های اقتصادی و اجتماعی روستاییان را تنظیم می کند اشاره کرد . از آنجا که گردشگران هنگام سفر به روستاها همواره درصدد خرید تولیدات صنایع دستی و محصولات کشاورزی هستند و از آن ها به عنوان خاطرات سفر یاد می کنند ، از این رو مدیریت شهر و روستا می تواند با ایجاد بازارهای محلی در روستاها نسبت به عرضه نظام مند محصولات تولیدی روستاها و صنایع دستی اقدام کند . این مساله موجب افزایش درآمد و اشتغال زایی بسیار مفید خواهد بود و بازگشت سریع گردشگران و افراد جدید را سبب خواهد شد . نکته بسیار مهمی که درباره ی بازار های محلی باید بدانیم این است که :بازاره های محلی جنبه سنتی خود را حفظ کرده و اکثرا کالا ها و محصولات ارائه شده ، تولید خود روستاییان میباشد و فقط تعداد کمی دستفروشان شهری لوازمی مثل پارچه ، ظروف چینی ، پلاستیکی ، پوشاک و غیره در آن عرضه می کنند . عواملی که باعث جذب گردشگران در بازار های محلی می شوند را می توان این گونه تعریف کرد که در صورت ساماندهی مناسب ، مکان یابی صحیح ، خدمات زیبایی شناختی ، عرضه محصولات و تولیدات بومی و محلی و صنایع دستی در کنار سایر کالا ها می تواند عامل خوبی برای جذب گردشگر باشد. از آثار مهم توسعه گردشگری در بازارهای مزبور به موارد زیر است : -ایجاد اشتغال برای نیروی کار مازاد در بخش کشاورزی - ایجاد تنوع در اقتصاد روستایی در کنار دیگر بخش های اقتصادی -افزایش سطوح درآمدی خانوارهای روستایی -ایجاد تقاضا برای محصولات کشاورزی ، صنایع دستی و دیگر محصولات حاصل از فرآوری کشاورزی خوبی برای جذب گردشگر باشد .از تحقیقی که درباره ی بازار های محلی استان گیلان در رابطه با گردشگران بازدید کننده از این بازار ها صورت گرفت نتایج بدست آمد که ب شرح زیر میباشد :از نظر آماری معلوم شده است که تقریبا تمامی گروه های سنی با بازار های دوره ای محلی در ارتباط هستند .همینطور معلوم شده است که در بطن گردشگران تنوع تحصیلاتی بالا است .یعنی افراد با تحصیلات پایین و بالا و حتی بی سواد یا کارشناس ارشد نیز از مشتریان بازار های محلی استان گیلان می باشند .ویژگی های محلی بازارهای دوره ای محلی استان گیلان می توان به لباس های محلی ، محصولات لبنی و غذایی محلی ، شکل و شمایل بازار ، لهجه محلی ، صنایع دستی ، شلوغی و هیاهوی بازار ،خرید و فروش بین مردم ، حیوانات زنده عرضه شده اشاره کرد، که این عوامل باعث ایجاد توسعه گردشگری در استان گیلان می شوند .همچنین بازارهای دوره ای محلی استان گیلان نقش مهمی در جلب گردشگران دارند که این نقش به واسطه ویژگی های همچون حضور در بازار و تنوع اجناس ، جذابیت های گردشگری بازار ، عرضه محصولات محلی ، لباس های محلی ، شیوه خرید و فروش مردم ، آداب و رسوم محلی ، سرگرمی و تفریح و دیدن فرهنگ بومی فروشندگان است . [۸]

8. طرح گردشگری بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی

[۹] همانطور که گفته شد استان گیلان مهم ترین استان های کشور به حساب می آید که داری ویژگی های بسیار مهمی است که می توان در زمینه گردشگری آنها را استفاده کرد که باعث جذب توریسم می شود از مهم ترین ویژگی های گردشگری استان گیلان مانند : پوشش گیاهی سرسبز ، دریا و رودخانه ها چشمه ساران طبیعی ، دامنه های نیمه مرتفع ، نواحی سیاحتی و زیارتی متعدد نام برد . استان گیلان به علت قرارگیری در کنار دریای خزر و برخورداری از جنگل های انبوه و جاذبه های فرهنگی گوناگون ، از قابلیت های بسیاری برای جلب گردشگران داخلی و خارجی برخوردار است . وجود جاذبه های طبیعی و تاریخی و مذهبی فراوان استان گیلان را در شمار مناطق مستعد کشور در زمه گردشگری قرار داده است . بر طبق مطالعاتی که در نوروز سال ۸۵ در استان گیلان صورت گرفت نتایج حاصل شد که به شرح زیر میباشد : برای گردشگری استان گیلان به تفکیک شهرستان و مناطق مورد بازدید:نتایج بدست آمده حاکی از این است که بندر

انزلی با جذب ۱/۱۸ درصد گردشگران استان در نوروز مقام اول را به خود اختصاص داده است. شهرستان لاهیجان با جذب ۹/۱۳ درصد از مسافران نوروزی در جایگاه دوم، شهرک تاریخی ماسوله و شهرستان قوس با جذب ۴/۱۰ درصد مسافران در جایگاه سوم قرار دارد. نتایج بدست آمده از این مطالعه نشان می‌دهد که بندر انزلی، لاهیجان، آستارا، ماسوله، و شهر رشت عمده ترین قطب های جذب گردشگری و مسافر نوروزی محسوب می‌شوند. از آنجائیکه استان گیلان مملو از مناطق گردشگری و اماکن تاریخی، مذهبی و تفریحی می‌باشد و طبیعت آن اعم از مناطق جنگلی، کوهستانی، ییلاقی، ساحلی، آبشارها و غارها و ... سرشار از جاذبه های دلنواز می‌باشد، لذا باید برنامه ریزی توسعه گردشگری در استان به سمتی سوق یابد تا این جاذبه ها بدرستی معرفی شوند، و زمینه های لازم برای جذب گردشگر به این مناطق فراهم شود. این امر موجب جلوگیری از تمرکز و تراکم گردشگر در نقاطی محدود شده و عوارض ناشی از آن اعم از فرهنگی و اجتماعی، امنیتی، اقتصادی، زیست محیطی و جلوگیری می‌نماید. با توجه به اینکه شهرستان های استان گیلان که دارای جاذبه های گردشگری فراوانی هستند، تحقیقات دیگری نیز در خصوص جاذبه های گردشگری در استان گیلان انجام شد که براساس مطالعاتی که انجام شده نتایج بدست آمده است براساس این سوال که قصد بازدید از چه مناطقی را دارید می‌باشد: که براساس مناطق مورد بازدید آنها را رتبه بندی کرده است که به شرح زیر می‌باشد: به ترتیب از رتبه اول: بندر انزلی، لاهیجان، آستارا، ماسوله، رشت، تالش، لنگرود، فومن، رودسر، آستانه، سیاهکل و دیلمان، صومعه سرا، چابکسر، بندر کباشهر، رود بار، رضوانشهر، کلاچای، منجیل، ماسال، کوچصفهان، اسالم، خمم، شفت، سراوان، املش، لوشان، جمعه بازار، سلمان شهر [۹].

۸.۱ از جمله مزایایی که طرحهای گردشگری استان از نظر اقتصادی دارد عبارتند از:

[۹] - در آمد ایجاد شده و افزوده شده به تولید ناخالص ملی یا داخلی: این معیار اهمیت نسبی صنعت توریسم در کل اقتصاد را بیان می‌دارد. - ارز خارجی تحصیل شده از توریسم بین المللی: توسعه گردشگری راه حل مناسبی برای مناطق در حال توسعه مثل استان گیلان است. چرا که آنان نیاز به ارز دارند تا بتوانند سرمایه گذاری کنند و ارز لازم را می‌توانند از طریق جهانگردی خارجی بدست آورند. بر اساس آمارهای موجود صنعت جهانگردی به عنوان دومین منبع ارزی ۴۹ کشور در حال توسعه دنیا نقش مهمی در اقتصاد این کشورها ایفا می‌نماید. طبق یک برآورد، گردشگری با تأمین یک دهم تولید ناخالص داخل و اشتغال بزرگترین منبع تولید ناخالص داخلی و اشتغال در دنیاست. استان گیلان به علت زمین های مستعد برای کشاورزی و دامداری نیاز به توسعه صنعت توریسم دارد و با توجه به فرهنگ، اقتصاد و عوامل اجتماعی نیاز به طرحهایی با خصوصیات ها و ویژگیهای استان می‌باشد. آنچه مسلم است، نقاط مختلف به لحاظ داشتن جاذبه های متنوع و متفاوت گردشگری با هم متفاوت می‌باشد. مثلاً طرحهای گردشگری محدوده های کنار دریا قسمتهای کوهپایه و کوهستانی باهم فرق دارند. همچنین از لحاظ وضعیت اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی مکانهای گردشگری تفاوت قابل ملاحظه ای را نشان می‌دهند. گام نخست در توسعه گردشگری یک مکان، شناخت ویژگی ها و وسایل خاص موجود در آن مکان می‌باشد که این شناخت با توجه به امکانات و نیازها امکان پذیر می‌باشد. با اجرای طرحهای گردشگری می‌توان از مهاجرت روستا به شهر جلوگیری نمود و طرحهای گردشگری روستایی را رونق بخشید و به اجرای سریع آن.

۸.۲ عوامل موثر در طرح های گردشگری را می‌توان اینگونه تعریف کرد:

[۹] - عوامل طبیعی مانند توپوگرافی در ارتفاعات و در جلگه با هم فرق دارند و هر کدام طرح های منحصر به فرد خود را شامل می‌گردند - آب و هوا نیز در مناطق کوهستانی با کنار ساحلی متفاوت است. گسترش گردشگری روستای محیط زیست را جذاب می‌نماید و باعث نگهداری محیط طبیعی سالم می‌گردد و به طور کلی اثرات طرحهای گردشگری در ابعاد مختلف به شرح زیر می‌باشد:

۸.۲.۱ الگویی از اثرات، اجرای طرحهای گردشگری استان گیلان در ابعاد محلی، منطقه ای و ملی:

"بعد محلی: ۱- چند نقش کردن روستاها ۲- تنظیم شرایط محیطی ۳- ایجاد اشتغال ۴- توسعه ارتباطات اجتماعی ۵- رشد صنایع دستی
"بعد منطقه ای: ۱- ایجاد تعادل قضایی بین منظومه های شهری و روستایی ۲- ۲- ایجاد رقابت میان شهرهای منطقه ۳- تثبیت نیروی
کار ۴- تقویت اقتصاد منطقه ای ۵- ایجاد رقابت میان شهرهای منطقه "بعد ملی: ۱- بالا بردن توانهای فراغتی کشور ۲- رشد تماسهای
فرهنگی ۳- افزایش صادرات ۴- جذب سرمایه گذاری ۵- تقابل و تعامل فرهنگی در مقابل تهاجم فرهنگی
۸,۳ تاثیر طرح های گردشگری در مقاصد مختلف استان گیلان:

تأثیر عواملی که در طرحهای گردشگری باعث پیشبرد اهداف اقتصادی و اجتماعی در استان می گردد. بطور کلی با انجام طرحهای
گردشگری تاثیر آن مشخص می گردد و می توان فهمید عواملی که باعث بالابردن تعداد ورود جهانگرد و در نتیجه افزایش در آمد
جهانگردی در استان گیلان می گردد به عوامل زیر بستگی دارد: الف: وسایل آمد و رفت ب: امنیت و رفاه ج: خدمات د: تسهیلاته:
ارزانی قیمت و: مدیریت ز: تبلیغات

۸,۴ محاسن طرح های گردشگری:

مهمترین هدف توسعه گردشگری داخلی و خارجی، توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق گردشگری میباشد. مهمترین تاثیر گردشگری در
اقتصاد، ایجاد درآمد و اشتغال زایی است. بنابراین فواید حاصل از طرح های گردشگری در استان گیلان به شرح زیر میباشد:
۸,۴,۱ فواید اقتصادی:

- فعالیتهای خدماتی موجود مثل سیستم حمل و نقل، مراقبت دارویی، صنایع و حرفه ای سنتی روستایی حمایت میکنند - حرفه ها
و خدمات موجود حمایت می شود. - شغل های جدید و متنوع در مناطق مختلف ایجاد می شوند و بوسیله کم کردن کمک هزینه های
کشاورزی اقتصاد محلی را تقویت می کند.

۸,۴,۲ فواید اجتماعی:

اجرای طرحهای گردشگری سبب فواید اجتماعی مختلفی در استان گیلان می شود، از قبیل: - تقویت و حمایت خدمات محلی - ایجاد
امکانات و جاذبه های جدید - افزایش روابط اجتماعی در جوامع دور افتاده روستایی و ایجاد فرصتهایی برای مبادله فرهنگی - پر جمعیت
کردن مناطق.

۸,۴,۳ فواید زیست محیطی:

انگیزه اصلی بسیاری از گردشگران از دیدار روستا، بهره گیری از فضای روستایی است. مهمترین هدف طرحهای گردشگری، توسعه
اقتصادی و اجتماعی مناطق گردشگری است طرحهای گردشگری در گیلان می تواند موجب شکوفایی صنعت گردشگری گردد، یعنی
توانهای اقتصادی و اجتماعی بالا می رود و امکانات به روستاها و جاهای دیدنی منتقل می گردد. [۹].

۹. نتیجه گیری:

اکوتوریسم، سازگارترین نوع گردشگری و همین طور دارای پتانسیل های بالا در کشورمان میباشد ولی در مجموع یک سری موانع وجود
دارد که میشود با برنامه ریزی درست و هدفدار و بلند مدت و مدیریت صحیح این موانع را کنار زد و تمام اثرات مثبتی که این صنعت دارد
را نمایان کرد و اثرات منفی آن را به حداقل رساند، البته باید این را نیز در نظر بگیریم برای اینکه در این صنعت به توسعه پایدار برسیم
باید برنامه های ما مخرب نباشد و به نیاز های نسل های آینده توجه شود تا ضرری به آنها وارد نشود برخی از این برنامه های راهبردی
میتوان به: - مشارکت جوامع محلی در برنامه ریزی، توسعه و حفاظت از منابع طبیعی در مناطق اکوتوریستی - معرفی مناطق اکوتوریستی
و ارتقا اطلاعات مردم جهت حفظ منابع طبیعی از طریق آموزش، ترویج و رسانه ها اشاره کرد. عواملی که باعث توسعه گردشگری میشوند:

زیرساخت های گردشگری ، توزیع مکانی ، جاذبه ها و خدمات میباشد که باید به آنها توجه کرد تا یک برنامه راهبردی مناسب ایجاد شود. از آن جایی که استان گیلان دارای جاذبه های گردشگری اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی فراوانی میباشد می تواند باعث جذب زیادی از گردشگران شود همانطور که امروزه شاهد آن هستیم عامل مهم دیگری که باعث جذب گردشگر میشود بازار های محلی است زیرا دارای تنوع محصولات میباشد و همه گردشگران را به خود جذب میکند . ولی با وجود پتانسیل های بالای بازارهای محلی برای عرضه های صنایع دستی متأسفانه صنایع مزبور در این بازار ها چندان دیده نمیشوند . در بازار های محلی نظارت بر بازار و امکانات و تسهیلات رفاهی ، ناچیز و ضعیف است که این امر تاثیر منفی بر جذب گردشگر میگذارد ولی با این حال به واسطه کیفیت محصولات ارایه شده و فضای جذاب و جالب بازار ، گردشگران بسیاری به این بازارها می آیند . عامل دیگری که می تواند بر روی گردشگری تاثیر بگذارد طرحهای گردشگری میباشد ، طرح های گردشگری در گیلان می تواند موجب شکوفایی صنعت گردد یعنی توان های اقتصادی و اجتماعی بالا می رود و امکانات به روستاها و جاهای دیدنی منتقل میشود . امید است که با به کاری گیری از روشهای مطالعاتی دقیق و مدیریت درست با استفاده از پتانسیل های موجود گردشگری در استان و همچنین بالابردن ظرفیت ایجاد جاذبه های جدید بتوان توان های بالقوه گردشگری شهر و اطراف آن را به احسنتری تبدیل نمود. پس همانطور که دیدیم اکوتوریسم و گردشگری دارای نقش های خیلی زیادی هستند چرا که اهمیت دادن به آنها باعث میشود که منابع طبیعی بیش از حد استفاده نشده و اسیبی به آنها وارد نشود . باید به همه این موارد گفته شده عمل کرد تا بتوان بازدید کنندگانی که برای دیدن مناظر دیدنی و چشم انداز های زیبای استان گیلان آمده اند اوقات فراغت خوبی داشته باشند و بتوانند نهایت استفاده را از این امکانات ببرند.

منابع :

- [۱] یعقوب جادی ، محمدعلی صادقی ، راحین السادات هاشمی ، سمانه قیامی ، ۲۴ اسفند ۱۳۹۴ ، مطالعه نقش اکوتوریسم در حفاظت محیط زیست و منابع طبیعی ،
- [۲] دکتر علی اصغر رضوانی ، تاریخ پذیرش: ۱۳۸۰/۱۲/۱۱ ، تاریخ دریافت: ۱۳۸۰/۸/۲۰ ، نقش اکوتوریسم در حفاظت محیط زیست
- [۳] حمید آقاجانی ، مصطفی ازکیا ، پاییز ۱۳۹۴ ، تحلیل جامعه شناختی تاثیرات صنعت گردشگری بر توسعه منطقه ای استان گیلان (مورد مطالعه : شهرستان رشت)، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران سال هفتم
- [۴] سید راشد صفوی ، محمد اسکندری نوده ، محمد علیزاده ، مژگان خوشدگان ، زمستان ۱۳۹۶ ، بررسی وضعیت اشتغال در بخش گردشگری مورد مطالعه (استان گیلان)
- [۵] دکتر مهرداد گودرزوند چگینی ، دکتر نصرالله مولایی هاشجین ، ۱۳۸۸ ، تحلیلی پیرامون راهکارهای توسعه صنعت گردشگری در استان گیلان
- [۶] مهدی حسام ، نرجس مومن ، مرضیه سالم ، بهار ۱۴۰۰ ، تحلیل فضایی زیر ساخت های گردشگری در استان گیلان
- [۷] یاسر رمضان نژاد ، عبدالرضا رکن الدین افتخاری ، بهار ۱۳۹۸ ، راهبرد های توسعه گردشگری ساحلی روستایی استان گیلان
- [۸] دکتر سید حسن مطیعی لنگرودی ، دکتر مجتبی قدیری معصوم ، دکتر محمد رضا رضوانی ، پاییز ۱۳۹۲ ، نقش بازار های دوره ای محلی در توسعه گردشگری محلی _ مطالعه موردی: استان گیلان

- [۹] محمد رضای زیبایی و یشکایی ، حسن دادرس راسته کناری ، بهار ۱۳۸۹ ، بررسی میزان تاثیر اجرای طرح های گردشگری بر وضعیت اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی مناطق مختلف استان گیلان
- [۱۰] دکتر علی اکبر امین بیدختی، دکتر سکینه جعفری ، مهدیه سلطانی نژاد ، ۱ پاییز ۱۳۹۶ ، نقش میانجی مدیریت و برنامه ریزی در رابطه بین نقش منابع و جامعه و گردشگری با توسعه پایدار اکوتوریسم ، صفحات ۳۹-۵۸
- [۱۱] دکتر رفعت شعماری اردجانی ، ۱۳۸۸ ، معرفی پتانسیل های حوضه شفاورد گیلان جهن توسعه اکوتوریسم
- [۱۲] عادل روستایی حسین آبادی ، علی قلی پور سلیمانی ، محمود شبگو منصف ، نرگس دل افروز ، ۱۳۹۹ ، بازاریابی قابلیت های فرهنگی _ تاریخی ، گردشگری شهری مطالعه موردی : استان گیلان